

"בפרי הארץ"

"פרשת כי תצא"

"למען יטב לך"

"שִׁלַּח תְּשַׁלְּחוּ אֶת־הָאָם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקְוֹזֶנְהוּ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהָאָרֶץ יָמִים"

פירוש הרא"ש: שלח תשלח את האם זו ירושלים שנקראת אמם של ישראל. ואת הבנים תקח לך אלו ישראל שכשחטאו נחרבה ירושלים ושלחם מעל פניו שנא' ובפשעכם שלחה אמכם וכן ירמיה אמר כלה ה' את חמתו ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה כי כשחטאו יש' בקש הקדוש ברוך הוא להחריב עולמו שנא' אם לא בריתי יומם ולילה וכו' אמר אחריב ביתי ואכלה חמתי על העצים ועל האבנים של בהמ"ק. למען יטב לך.

רבינו בחיי: ועל דרך השכל: שלח תשלח את האם, טעם המצוה ללמדנו על מדת הרחמנות, ושנתרחק מן האכזריות שהיא תכונה רעה בנפש, וכענין שאסרה תורה: (ויקרא כב, כח) "לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד", וכענין שנצטוינו בתורה שבעל פה דרך רחמנות לא דרך אכזריות בשחיטה בצואר ולא מן העורף, והוא דעת הרב בספר המורה, וכבר הזכרתיו למעלה.

ויש עוד דעת אחרת: שיש בקיום מצוה זו התעוררות רחמים על כל העולם, והוא כי מתוך שהוא משלח את האם הנה היא מצטערת ודואגת על חרבן קנה ורחוק בניה ומצטערת והולכת ורוצה לאבד את עצמה, ומתוך צערה הגדול השר הממונה על העופות מבקש רחמים מהקב"ה, ואז הקדוש ברוך הוא שכתוב בו: (תהלים קמה, ט) "ורחמיו על כל מעשיו", ממשיך שפע הרחמים על כל המצטערים והצריכים רחמים ומרחם עליהם. נמצאת אומר: שהמקיים מצוה זו ומשלח הוא סבה לעורר רחמים על כל העולם וטוב לו עמהם, וזהו שאמר: למען יטב לך והארכת ימים, כלומר אותו השלוח יהיה לטוב לך והארכת ימים עליו, כי אריכות ימים בסבת הרחמים.

ומצאתי במדרש: באלה הדברים רבה (ו, ג): מצות שלוח הקן שכרה בנים, אמר הקדוש ברוך הוא: אם אין לך בנים, אני נותן לך בנים, מנין, שנאמר: שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, שלח תשלח את האם, ומה שכר אתה נוטל, את הבנים תקח לך. והמדרש הזה ירמוז אל הסוד הזה שהזכרתי. ובאר אותו כי המדה היא, היא מקום הבנים, שם עמדה חנה בכונת התפלה כששאלה בנים ממה שאמרה: (שמואל - א א, י) "ותתפלל על ה'", שם הוא העולם שכלו טוב, העולם שכלו ארוך, שנאמר: (תהלים לז, ד) "והתענג על ה'", לכך חתם מצוה זו בשכרה למען יטב לך והארכת ימים. ואמרו במסכת נדה (ע ב) פרק תינוקות: מה יעשה אדם ויחכם, יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, שנאמר: (משלי ב, ו) "כי ה' יתן חכמה". מה יעשה אדם ויהיה לו בנים, יבקש רחמים ממי שהבנים שלו, שנאמר: (תהלים קכז, ג) "הנה נחלת ה' בנים". והבן המאמר הזה איך סדרו החכמים צרכים הללו כסדר המדות. ומצוה זו מן המצוות המקובלות, והחכמים ז"ל תקנו ברכה בכלן ולא תקנו בזו, לפי שאינה מצוה מחוייבת כמו שאר מצוות, ואינו חייב לחזר אחריה במכוון אלא כשיזדמן לו, וזהו לשון "כי יקרה", ועוד שאינו חייב בשלוח אלא כשהוא רוצה ליקח הבנים.

כלי יקר: למען יטב לך והארכת ימים. לשון זה נאמר גם אצל כיבוד אב ואם בדברות שניות, ולשון למען יטב לך משמע שממילא נמשך לך טובה מזה, והנה בכיבוד אב ואם הדבר פשוט שאם תכבד אביך ואמך אזי ממך יראו בניך וכן יעשו גם לך כשיגדלו, וכן כשיראו בניך שילוח האם בעופות ילמדו קל וחומר שאם אתה נוהג כבוד במולידין אפילו בבעלי חיים קל וחומר שינהגו כבוד במולידיהן. ושכר שניהם אריכות ימים לפי ששתי מצוות אלו מחזיקים האמונה בחידוש העולם כי כמו שיש סיבה לכל סיבה ומשתלשל הדבר עד הסיבה הראשונה יתברך, כך כל נולד יש לו מוליד עד המוליד הראשון יתברך ואליו ראוי לחלוק כבוד ומכבודו יתברך חלק לכל המולידין המשתלשלים מאתו יתברך מסיבה לסיבה, על כן הזכיר בכל מקום שמירת השבת אצל מצוות כיבוד אב ואם, כי השבת הבא לזכר חידוש העולם גורם לקיים מצוות כיבוד אב ואם, להוציא מדעת מאמיני הקדמות האומרים שאין לעולם שום התחלה והכל מחוייב המציאות ולפי סברתם הנבערה אין יתרון למוליד על הנולד, ואנחנו מאמינים שהמוליד הראשון יתברך חלק מכבודו לכל המולידים המושפעים מאתו יתברך, וזהו טעם כיבוד אב ואם ושילוח הקן.

ומטעם זה: סמך המצוה למצות כי תבנה בית חדש, ואמרו חז"ל (תנחומא תצא א) קיימת מצות שילוח הקן תזכה לבנות בית חדש, מה ענין זה לזה אלא לפי שמצות שילוח הקן מביאך לידי אמונת חידוש העולם שהקב"ה בנאו וחידשו על כן מדה כנגד מדה תזכה גם אתה לבנות בית חדש. וזהו יסוד האמונה וכתוב (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה, כי על ידי האמונה הוא דבק במקור חיים על כן שכרו אריכות ימים. ולכן דרשו (דברים רבה ו ב) על שילוח הקן פסוק אורח חיים פן תפלו (משלי ו).

ספורנו: למען יטב לך והארכת ימים. הנה בענין שלוח הקן יש איזה גמילות חסד להמון שלא להשחית זרע עופות השדה שהם הפקר וזה בשלוח האם. אמר שאפילו בזה הקצת של גמילות חסדים יהיה אוכל פירות בעולם הזה והקן קיימת לעולם הבא.

גור אריה: אם מצוה וכו'. דאם לא כן, למה כתב שכר מצוה בזאת המצוה יותר מבכל המצוות שהם בעולם, שלא נכתב שכרה בצדה, אלא לכך כתב כאן ללמוד קל וחומר למצוות החמורות, שמתן שכרם גדול.

סג "מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' האם אפשר לחשוב בלימוד בבית אמצעי במקווה?

תשובה: מותר. (עיין סימן מה פד')

ב' האם מותר לברך שם ברכות?

תשובה: לא. (עיין סימן פד' מה)

חושן משפט

א' הלווה כסף לבחור האם יכול לכתוב פרוזבול?

תשובה: פרוזבול נכתב רק אם יש ללווה קרקע ולכן צריך להקנות לו קרקע. (עיין סימן סז)

ב' האם יכול לעשות שליח לעשות עבורו פרוזבול?

תשובה: יכול לעשות שליח וגם אפשר ע"י זכין ויש שהחמירו לכתוב הרשאה. (עיין סימן סז אור זרוע נחלת אליהו בשם החזו"א, מהריק"ש)

אבן העזר

א' האם מותר להתיחד עם אחותו?

תשובה: בקביעות לא. (עיין סימן כב. קידושין פא')

ב' האם מותר להתיחד עם אמו?

תשובה: מותר גם בקביעות. (עיין סימן כב' קידושין פא')

יורה דעה

א' אבל ביום השביעי במנחה האם אומר תחנון?

תשובה: בפמ"ג שיאמר בדה"ח שלא יאמר. (עיין סימן קלא')

ב' האם אבל בתוך שנה יכול להגיע לחתונה לפני החופה?

תשובה: לא כיון שזה כבר בית חתונה. (עיין סימן שצ"א כתובות ח.)

"ותשובה ותפילה וצדקה"

ש"ה תולדות אדם: אחרו של הקדוש ברוך הוא, כתיב (שמות לג, כג) 'וראית את אחרי', ושם למד למשה רבינו ע"ה סדר התפילה בי"ג מדות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ראש השנה יז ב) שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח ציבור, ואמר, בזמן שבני עושים כסדר הזה כו'. והנה 'מערב' נקרא 'אחור', ואמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא כה א; זהר ח"ג דף קי"ט ע"ב) שכינה במערב. ועל כן מחויבים לשלוח התפילות, ולכוון נגד בית קדשי הקדשים (ברכות כח ב; ל א), שהוא במערב. ושם דגל אפרים (במדבר ב, יח), שבא ממנו יהושע, שאמרו רבותינו ז"ל (תענית יד ב) אסור לתלמיד חכם שיפול על פניו עד שיהיה מובטח שיהיה נענה כמו יהושע. הרי, ה'פנים' וה'ימין' וה'אחור' רומזים על 'תשובה' 'תפילה' 'צדקה'.

זוהו: ב' 'בראשית' (בראשית א, א), שהם אלו השלשה רוחות. ורוח צפון נשאר פתוח. הענין, כי 'מצפון תפתח הרעה' (ירמיה א, יד), כי בצפון סוד הגבורה, וכחות הדין, אשר משם השתלשלות יניקת הקליפות שלוחי הדין. ומה שהתחיל התורה בב', רומז על שלש חומות אלו, ולא רומז חומה נשגבה של התורה. דע, דהתורה קדמה להעולם אלפים שנה (בראשית רבה פ"ח ס"ב).

והנה אמרו עוד: במדרש (שם פ"א ס"י) התחילה התורה בב' שהיא ב'רכה. וכל דבריהם אמת. ועתה אבאר, דע, כי אילו לא היה זוהמת הנחש והחטאים, לא היו [צריכות] [צריכים] לתשובה, ואף לתפלה לא היה צורך הרבה, כמו עתה, כי לא היה חסר דבר, וכמו שיהיה לעתיד, בסוד זוהמת הנחש, אמרו רבותינו ז"ל (שבת ל ב), עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, ושלוה והשקט בארץ. ומכל שכן שאין צורך בצדקה, 'כי לא יהיה בך אביון' (דברים טו, ד), ולא היה בעולם רק התורה ברוחניותה, בסוד שכולה שמותיו (זהר ח"ב דף פ"ז ע"א), אבל צפה הקדוש ברוך הוא העתידות ענין 'ארור הנחש' (בראשית ג, יד), על כן התחיל בבי"ת - ברכה. וב' היא רמיזת שלש אלה, תשובה, תפילה, צדקה. תיקון החטא הומשך מהנחש הארור, והיכנס בברכה.

”מפרי הארץ” סיבון – ע”ל”ט

בעניין: כמה דינים פרטיים הנוהגין בשבת.

א: בריכה ברשות הרבים האם מותר להלך בתוכה והאם מותר לשחות בה כשיש לה שפה וכשאינן לה שפה?

תשובה: אסור בכל הנ”ל אולם לפירוש הרי”ף שהעתיקו בשולחן ערוך כשיש שפה צריך עיון. (בה”ל ד”ה ואם יש)

ב: בריכה בחצר מ”ה בכל הנ”ל ומדוע?

תשובה: ללכת בה וכן לשחות כשיש לה שפה מותר ואם אין שפה לבריכה אסור דדומה לנהר ושייכת הגזרה שמה יעשה חבית לשוט בה.

ג: השמעת קול, מ”ה מחיאת כפיים דרך שמחה דרך צער ולהעיר ישנים?

תשובה: מחיאת כפיים וכן בדרך צער אסור ולהעיר ישנים לדעת רש”י יש להחמיר. (ס”ק ט”)

ד: כלאחר יד מ”ה בטיפוח וסיפוק ובכלי שיר?

תשובה: טיפוח וסיפוק מותר וכלי שיר אסור. (בה”ל ד”ה ויספק)

ה: להרמ”א האם בזמנינו מותר לכתחילה ריקוד וטיפוח והאם יש למחות בריקוד וטיפוח וכלי שיר שלא לשם מצווה?

תשובה: מותר, אך כתב המ”ב שלא במקום מצוה יש להחמיר אך אין למחות ובבה”ל פסק שבכלי שיר הוא איסור גמור. (ד”ה להקל)

ו: מ”ה לכבוד התורה – ריקוד טיפוח וכלי שיר – ומ”ה כלי שיר בחוה”מ? (בה”ל)

תשובה: מותר וכלי שיר אסור ואפילו בפעמונים לא כדאי ובחוה”מ שו”ת שער אפרים אסור. (סק’ ח’ וד”ה להקל)

ז: למה אסרו קידושי אישה ומאיזה דין אסור נישואין?

תשובה: גזרה שמא יכתוב ונישואין אסור משום מקח וממכר.

ח: מאיזה טעמים יש לעשות את החופה מער”ש בעוד היום גדול. (סק’ יט’ וסק’ לד’)

תשובה: שיסיקו להיכנס לחדר יחוד מבעוד יום ומשום הנשים ההולכות לחופה שמאחרים להדליק הנרות בבין השמשות ועוד קלקולים. (סק’ יט’ לב’)

ט: האם מותר לשוט בספינה ומה יעשה מי שכבר שט מבעוד יום?

תשובה: אסור ואם כבר שט מבעוד יום מותר.

י: האם מותר להשיט דבר מה בנהר או בבריכה?

תשובה: אסור אבל בכלי או בבריכה שיש לה שפה מותר.

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד" בהגאון הרב נזום מאיר רוזנברג שליט"א

בדין שברים ותרועה בנשימה אחת

א) **כתבו הראשונים** בשם ר"ת דג' שברים צריכים להיות בנשימה אחת דבמקום תרועה קיימי אבל ג' שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתבר דגנחי וילולי בחדא נשימה לא עבדי אינשי, והרמב"ן כתב שאינו נכון ק"ו מדר' יהודה דאמר תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא וכיון דסבר אחת היא אם הפסיק כלל פסולה דא"ר כהנא אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום ע"ש, וכן הסכים הרא"ש, ובמרדכי כתב בשם הר"ר חזקיה לחלוק ע"ז והביא דברי רש"י בסוכה נ"ג ב' דמ"ש ולא כלום היינו שלא יפסיק אלא כדי נשימה אבל בכדי נשימה מיהא מפסיק אפי' לר' יהודה, ובתוס' הרא"ש ערכין י' א' [מובא בשמ"ק שם] כתב מתחילה כדבריו בר"ה וכדברי הרמב"ן ולמד כן מדאמרינן לר' יהודה ולא כלום, וסיים ויש שאין נזהרין בזה [לעשות ש"ת בנשימה אחת] ואפשר דמפרשי ולא כלום שלא יפסיק בשהיה אבל אם עשאן בשתי נשימות לא מקרי הפסק עכ"ל, והיינו דלעשות בשתי נשימות כיון שכך הוא דרך התוקעים אינו הפסק משא"כ כששוהה יותר מזה.

ב) **והנה בחולין** כ"ו ב' תנן יו"ט שחל בע"ש תוקעין [השש תקיעות של ע"ש] ולא מבדילין, ובגמ' היכי תוקע א"ר יהודה תוקע ומריע מתוך תקיעה ורב אסי אמר תוקע ומריע בנשימה אחת, ופירש"י מתוך תקיעה קודם שמסיים התקיעה הוא מריע בסופה, בנשימה אחת ומ"מ מפסיק הוא בינתיים, ור"ל דלר"י התקיעה והתרועה הם בהמשך אחד בלא שום הפסק ונמצא שהתרועה היא סיום התקיעה, אבל לר"א התרועה היא קול בפני עצמו אבל הכל בנשימה אחת.

ולפ"ז משמע דמה שכתבו הראשונים לענין ג' שברים ולענין ש"ת שיהיו בנשימה אחת היינו כהא דרב אסי וא"צ להמשיכם ממש זה מזה, ובאמת לשון ר"ח בר"ה ל"ג ב' בביאור החילוק בין שברים לתרועה דיבבות זו אחר זו ושברים בניחותא והפסק בינתיים, וכע"ז כתבו רש"י וש"ר שם, אבל הרמב"ן בדרשתו כתב שאין כונת ר"ח להפסק גמור שיששה אלא שיהיו שני קולות שיפסיק הקול בשבר ניגון, ובחיידושו ל"ד א' כתב ודע שאין פי' השברים שיסבור הקול ויפסיק כו' וטועין התוקעין המפסיקין אותן לגמרי ע"ש, ור"ל דאף שגם בתרועה הם קולות שונים בזה אחר זה מ"מ ניגונם כנמשך זה מזה אבל בשברים הניגון מפסיקם זה מזה ומיהו אין נשמע שום הפסק בתקיעתו [וצ"ע אם יש מי שחולק בזה על הרמב"ן].

ג) **ומלשון הרמב"ן** שם ומסתברא שאין להפסיק כלל בתשר"ת בין שברים לתרועות כו', משמע שגם בזה צריך שלא יפסיק הקול ביניהם כלל [ומיהו שבר הניגון שיש בין בשברים הראשונים ודאי ישנו גם בשבר האחרון, ואין התרועה מחוברת לו יותר מחיבור שאר שברים זה לזה, וכן מקובל ממרן החזו"א זללה"ה], וכן דייק בחזו"א ס' קל"ו מלשון הרא"ש שכתב דתרועה אחת היא ובעינן שתהא בלא שום הפסק, אבל בתה"ד למד מדברי רש"י בחולין הנ"ל שגם למ"ד דש"ת בנשימה אחת מ"מ מפסיק ביניהם, וכ"כ הבי"י סימן תק"צ.

ולכאורה יש לתמוה על הרמב"ן והרא"ש דס"ל שלא יפסיק כלל בין שברים לתרועה, וא"כ למה נקטו בלשונם שהם בנשימה אחת ולא כתבו שיריע מתוך שבר [כלשון הגמ' דחולין שם], ונראה מזה שהם מפרשים נשימה אחת לאו שלא ינשום ביניהם אלא שיעשה הכל בנפיחה אחת לתוך השופר, ולפ"ז מ"ש רש"י בחולין דמ"מ מפסיק הוא בינתיים היינו שבר ניגון וכמו ההפסק שכתב ר"ח בין השברים אבל עדיין הם בכח אחד, ומ"ד מריע מתוך תקיעה היינו שאפי' שבר ניגון אין ביניהם [ונכחו חיבור הכחות שבתרועה זה לזה].

ודברי תוס' הרא"ש בערכין הנ"ל נמי הטי כפי' זה, שכתב דמאן דמכשיר בשתי נשימות מ"מ צריך שלא יפסיק ביניהם בשהיה, ואם שתי נשימות היינו שנושם בינתיים הרי ע"כ מפסיק בשהיה, וצריך לדחוק שכונתו שלא יפסיק בשהיה יותר מהנצרך לתקיעתו, אבל לפי הנ"ל דבריו מדוקדקים דשתי נשימות היינו שעושה אותם בשתי כחות אבל אין ביניהם שהיה כלל, וכן המאירי בס' מגן אבות כתב שמנהג פרובנציא לעשות בשברים הפסק נשימה בין שבר לשבר אלא שאין מפסיקין בשהיה ע"ש, ובודאי אין כונתו שנשמו בין שבר לשבר, וע"כ הכונה שעשו כל שבר בכח בפני עצמו [וכמ"ש שם שכן דרך הגונחים ע"ש].

וכן יש להוכיח ממ"ש ראב"ה ס' תקמ"ב דמ"ש רש"י שיפסיק בתר"ת כדי נשימה היינו משום דלא אפשר אבל בין השברים דאפשר אסור להפסיק כלל, ואם כונת רש"י שנושם בינתיים אינו מובן למה אי אפשר בלא"ה [ובפרט לשיטתו דשיעור התקיעה והתרועה קצר], אבל למש"נ שהכונה בשתי כחות א"ש שזה קשה מאד לעשות תר"ת בכח אחד.

ולפ"ז משמע דמ"ש ר"ת לעשות ש"ת בשתי נשימות אין כונתו שיששה בינתיים וינשום אלא שיעשה בשתי כחות [שהרי המרדכי כתב שדבריו כדברי רש"י בסוכה], וצ"ע אם יש לפרש כן גם בדברי התה"ד והב"י הנ"ל, דמ"ש שגם למ"ד בנשימה אחת צריך להפסיק ביניהם היינו שבר ניגון [וכמו ההפסק שכתב ר"ח בין השברים] אבל הפסק הקול היינו שתי נשימות שנחלקו בו ר"ת ורמב"ן, ומיהו א"כ צ"ב למה כתב כן רק על שברים ותרועה ולא על השברים גופיהו, ואולי בזה היה יותר מצוי מכשול, וצ"ע. [ועי' בחזו"א שתמה על המ"ב שכתב שיפסיק בין שברים לתרועה פחות מכדי נשימה, ולכא' אינו מובן שהרי הם דברי התה"ד והב"י, ואולי משום דבדבריהם יש לפרש כנ"ל, וצ"ע].

אמנם במה שאמרו במגילה ט"ז ב' דעשרת בני המן צריך למימרינהו בנשימה אחת לכא' כו"ע מודו שא"צ לאמרם בכח אחד רק שלא יששה בנשימה ביניהם, וצ"ע.